

Реферат на тему: "Червоне і чорне Ф. Стендаля — як соціально-психологічний роман"

Стендаль

Реферат на тему:

"Червоне і чорне" Ф.Стендаля —

як соціально-психологічний роман

Декілька слів про автора роману "Червоне і Чорне" — Ф.Стендаля

"Жив, любив, страждав", — написано на надмогильному пам'ятнику Анрі-Марі Бейля, який творив під псевдонімом Стендаль. Із 1800 до 1812 він служив сублейтенантом в армії Наполеону. Разом і іншими "орлами" пройшов Італію, Берлін, Відень, Москву. Після падіння Наполеону не зміг існувати у Франції епохи Реставрації і поїхав до Італії, де приймав участь у боротьбі карбонаріїв, товаришував із Байроном, у 1821 р. повернувся до Франції, а після перемоги республіканців, у 1831 р. отримав посаду італійського консула і до кінця життя мешкав в Італії, яка приваблювала його набагато більше, ніж Франція.

Вже перші кроки Бейля — письменника ("Життєпис Гайдна, Моцарта і Метастазіо" (1814), "Історія живопису Італії" (1817) "Рим, Неаполь, Флоренція" (1817), "Прогулянки Римом" (1829), демонструють особливості його творчої особистості. Його цікавить суспільство і неординарна особистість на фоні суспільства. Стендаль мав цікаву особливість стилю: розповідаючи про усе руйнуючи пристрасті, він завжди звертається до максимально холодного, точного, синтаксично правильного мовлення, створюючи таким чином дивний ефект поєднання бурного темпераменту і холодного аналізу. (Письменник згадував, що перед тим, як сісти за роботу, він читав карний кодекс, щоб максимально налаштувати себе на "холодний стиль"). Тому твори Стендаля не захоплюють, вони вимагають детального, навіть дисциплінованого читання.

Стендаль вважав себе романтиком, і його творчість є реалізмом, тісно пов'язаним із романтизмом. Колись революційна Франція відштовхувала його. Він не бачив там справжніх характерів, а бачив анемічних, застиглих у сліпій покорі істот. Тому і вчинив "романтичну втечу" до Італії, яка відставала від Франції у плані соціально-економічного розвитку, але зберігала характери, нехай протиречні, жорстокі, але живі. Той, хто на початку життя зіткнувся з колосальним вибухом французької революції і наполеонівських походів, не міг примиритися із буденністю. Його приваблювали величні особистості Наполеону, пап і князів часів Ренесансу. Їх, безумовно, не можна вважати моральними взірцями: Наполеон знищив своїх колишніх товаришів по боротьбі за ідеали свободи, коли вони занурились у кровопролиття, і призначив себе імператором Франції. І Стендаль засудив його. Але на фоні нікчемних Бурбонів, які

повернулися до влади за часи Реставрації, постать "маленького капрала" виглядала величною, і Стендаль цінував у ньому не самодержця, а республіканського генерала. В Бонапарті, також, як і в характерах часів Ренесансу, йому імпонувала пристрасть, яку Стендаль— письменник цінував вище за все.

Соціально-психологічний роман "Червоне і Чорне"

Роман "Червоне і Чорне" (1831) народився від газетної хроніки про карний злочин. Цікаво, що злочинів, подібних тому, що скоїв Жюльєн Сорель, у Франції періоду Реставрації відбулося декілька. Хлопці (збереглися імена Берте, Лаффарга) заради кар'єри і місця у суспільстві йшли на вбивство, на зраду, на обман, і це були не жалюгідні, а досить сильні особистості.

Суди на злочинцями широко висвітлювала преса і часто інтепретувала їх як типовий приклад низької моралі плебеїв, які, мовляв, народжуються із прихильністю до злочинної діяльності. Республіканця і наполеонівського солдата, який писав під псевдонімом "барон де Стендаль, кавалерійський офіцер", глибоко обурювали подібні тлумачення, і він створив роман, в центр якого поставив простолюдина із гарячою кров'ю (Червоне), який народився в епоху, коли старі форми життя знову повернулися на арену, в мертвий сезон епохи Реставрації (Чорне). Згідно з думкою Горького, Стендаль підняв "досить буденний карний злочин на рівень історико-філософського дослідження суспільного устрою на початку XIX ст."

Судову хроніку Стендаль перетворив на "хроніку XIX ст.", показав провінційні Вер'єр і Безансон, аристократичний Париж через їхніх типових представників, а ланкою, яка пов'язує між собою окремі картини суспільства став Жюльєн Сорель та його доля. Вся суть Франції епохи Реставрації втілюється в його короткому житті. Трагедія життя Сореля полягає в тому, що він народився не в свій час. І тут можна згадати концепцію людини, яка існувала в творчості Ж. — Ж. Руссо і відобразилась в його "Сповіді". Згідно із поглядами Руссо (а для республіканця Стендала Руссо був величезним авторитетом) людина народжується із певним духовним ядром, яке надається від Бога і складає безсмертну душу.

Ядро не змінюється, ані за життя однієї людини, ані за життя всіх тих людей, які стають його носіями на протязі розвитку історії. А от оболонка ядра змінюється постійно, в залежності від обставин, в яких опиняються люди. Концепція Руссо яскраво підтверджується романом Стендала. Якби Жюльєн народився в епоху Наполеону, він міг би стати генералом або пером Франції, завдяки природному таланту і безпримірній хоробрості. Але він народився в епоху Реставрації, яка перехресує усі його природні здібності і прирікає його на залежне існування через плебейське походження. Тому і кипить кров Сореля, тому і ховає він під матрацом портрет Наполеону, за який його можуть вигнати із роялістського дому Реналів. Схильність Сореля до ризику, взагалі, не може не викликати поваги. Ця людина не знає страху. Але на що є спрямованою сила його характеру? На те, щоб вабити і зачаровувати жінок. І якщо роман з мадам де Реналь виникає спочатку через честолюбство хлопця-простолюдина, якому приємно закохати в себе даму із суспільства, перед яким його родичі повинні ламати капелюхи,

то роман з Матільдою де Реналь є вже справжньою грою із долею. Шлюб з Матільдою міг би надати Сорелю усе: можливість увійти у вище середовище, кар'єру, гроші. І читача захоплює ця смертельна гра двох сильних і талановитих особистостей, які не люблять одне одного, але голови згодні віддати за перемогу одне над іншим.

З початку Сорель може здаватися справжнім кар'єристом: він прагне грошей, слави, страждає він прихованого, але розриваючого його із середини гонору. Але ми, знаючи, завдяки Стендалю, про все що відбувається в його душі, чомусь поважаємо його. Чому? Тому що у Жюльєні не має холодного розрахунку, тому що всі його вчинки говорять про гарячу душу, тому що він людина пристрасі. Він бажав закохати у себе мадам де Реналь, то й сам закохався, він мріяв використати Матільду, але їхні відносини переросли у справжній двобій двох гордих душ, двобій двох індивідуальностей. Саме пристрась і жива кров згубили Жюльєна, тому що народився він в епоху, яку автор оцінює як епоху, коли добре може існувати тільки труп на кладовищі. Промова Сореля під час суду є одночасно і кульмінацією і розв'язкою роману. Він в цей час схожий на рицаря, який тривалий час штурмував фортецю, а коли перемогу було вже майже досягнуто, повернувся і пішов із думкою: " а навіщо мені ця фортеця потрібна?"

Коротке життя Сореля пройшло в полюванні за щастям, яке він розумів як реалізацію своїх честолюбних комплексів. Але коли Матільда зробила усе, щоб врятувати його, коли "такому принадному юнаку", портрети якого продають на вулицях у вигляді вітанок, потрібно просто сидіти, мовчати і чекати оплесків і ридання експансивних жінок під час його звільнення у залі суду (який не випадково відбувається у театрі), він неочікувано просить слова і говорить правду. Про те, що він є сином теслі із села, про те, що сільський священик із благодійних цілей допоміг йому отримати гарну освіту, про те, як він зрозумів, що якою б не була освіта, без зв'язків і післяреволюційної Франції ніяк не пробитися. Він не виправдовується. Йому смішно те, що його збираються помилувати. "Я посягнув на життя жінки, яка заслуговує тільки поваги. Я заздалегідь обдумав мій злочин і намагався вчинити його", — кидає Сорель у зал, і тим самим сам собі підписує смертний вирок. Він сміливо йде назустріч долі, іронізує на лавці підсудних над суспільством, до якого належать присяжні ("суспільство, яке називають вищим"), він знімає маску, повертається до своєї природи. Він сам відправив себе на гільотину, розірвавши зв'язки із суспільством, яке намагається його судити. Епіграф, який письменник надав роману про долю Сореля ("Правда, гірка правда") узято із останньої промови республіканця Дантона у Конвенті, після якої його було засуджено на смерть. Але Сореля не слід повністю ототожнювати із діячами Великої Французької революції, так само, як маркіза де ля Моля не слід ототожнювати із силами реакції. Кожен із них: і Жюльєн, і маркіз, і мадам де Реналь, і старий янсєніст абат Пірар, виступають неповторними, сповненими протиріч особистостями. Особливо цікавим є характер Матільди де ля Моля, який називають "італійським" і порівнюють із цілою низкою "італійських характерів", яка існує в творчості Стендаля. Тут можна згадати героїню новели "Ваніна Ваніні" (1829), а

також героїв "Скрині й приви́ду" (1830), "Любовного напою" (1830) та ін. "Італійський характер" не можна вважати моральним. Його носії мають бурхливий, нерозсудливий характер, який може штовхнути, навіть, і на злочин. Але "італійський характер" є саме характером, який цікаво сприймати, і який протистоїть облудництву ті анемії почуттів.

Література

1. Зарубіжна література XIX століття. — К., 2000.
2. Літературна енциклопедія. — К., 1986.